

Text: **F.M./M.L.**
Fotos: **Teresa Ayuga**

Sentit comiat del món de la cultura al poeta Bartomeu Fiol

El funeral en record de l'escriptor i articulista tingué lloc ahir capvespre a la parròquia de la Santa Creu en una cerimònia centrada en les seves lletres

PALMA La mort de Bartomeu Fiol dilluns trasbalsà el petit món de les lletres versades de Mallorca. Ahir, els seus companys de ploma, estudiosos, professors de la UIB, familiars i amics s'acomadaren del mestre de la parenta pobra en una cerimònia celebrada a la parròquia de la Santa Creu de Palma. Els versos de l'escriptor i articulista de *dBalears* serviren d'introducció d'una homilia oficiada pel canonge Guillem Ollers on fins i tot es recordà el filòsof alemany Martin Heidegger i que començà recordant l'escriptor com a referent de la literatura catalana.

Bartomeu Fiol va morir dilluns capvespre a 77 anys a Palma després de dècades dedicades a la passió literària. La seva bonhomia, la saviesa dels seus versos o la generositat de l'escriptor quan cedí part de la seva biblioteca personal als ciutadans de Palma foren alguns dels trets destacats d'un funeral on, en tot moment, es relacionà la mort amb una "vida que mai no s'atura".

A les primeres bancades de l'església s'hi pogueren veure els professors de la UIB Damià Pons, Perfecto Cuadrado i Francesc Torres. Precisament aquest darrer, director del Departament de Filosofia, havia iniciat els tràmits el mes de maig passat perquè la Universitat declaràs Fiol doctor honoris causa. Ara bé, els escriptors, sobretot poetes, eren el col·lectiu més nombros que volgué donar el darrer adéu a l'autor de *Calaloscans* o *les Càbales del call*. Entre aquests, Joan Perelló, Miquel Cardell, Josep Lluís Aguiló,

El poeta Joan Perelló (a la dreta de la imatge) amb el professor de la UIB i bon coneixedor de l'obra de Fiol, Damià Pons.

D'esquerra a dreta, Francesc Moll, Xavier Abraham, Josep Lluís Aguiló, Miquel Cardell i Miquel Bezares.

El funeral en record del poeta i articulista tingué lloc ahir horabaixa a la Santa Creu.

Jaume C. Pons Alorda, Miquel Bezares, Pau Vadell, Àngel Terron, Sebastià Alzamora, Jaume Pomar, Xavier Abraham, a més de les escriptores Antònia Vicens i Carme Riera, entre d'altres.

L'única representació política fou la del vicepresident de Cultura, Patrimoni Esports del Consell, Joan Rotger. Tampoc no hi faltà l'editor Francesc Moll; el president de l'Obra Cultural Balear, Jaume Mateu; el director de *dBalears*, Miquel Serra; els membres d'ARCA, Joan Pasqual i Manel Quadreny; l'historiador Guillem Rosselló Bordoy, entre d'altres. •

Bartomeu Fiol, poeta de mestratge inacabable

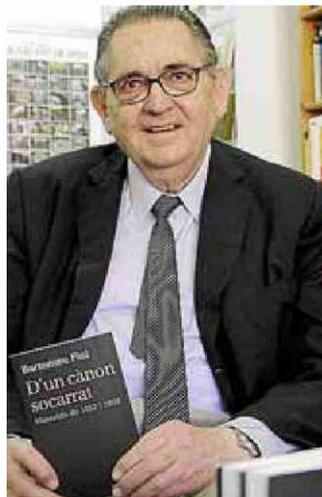
Encara no he acabat de pair la notícia que l'amic Jaume Munar m'ha comunicat. La figura poètica i intel·lectual d'en Bartomeu Fiol és irrepètible.

La nostra amistat es remunta al 17 de novembre de 2001, quan va acceptar venir a recitar alguns poemes a Montuiri. La condició era que el portassin al poble en cotxe. A partir d'aquell trajecte foren nombroses les oportunitats en què ens vérem.

En Bartomeu deixava els seus llibres amb una gran generositat i esperava pacientment que els hi retornassin. Es preocupava d'encoratjar a través dels seus escrits a *Balears*. Només parlava d'un llibre si li agradava. "Els qui comencen, el que menys necessiten són crítiques destructives", solia afirmar.

Sabia escoltar, malgrat que era més interessant escoltar-lo a ell. I dedicava temps a perfilar les respostes. Tenia sentit de l'humor i feia ús de la ironia -la seva obra n'és una gran prova-. Voldria recordar el Bartomeu persona amb aquella ampla rialla que sovint desplegava.

Com a poeta pensador o poeta filòsof, crec que no hem acabat el camí de valorar i descobrir la seva obra. Els grans no solen ser només entesos pels contemporanis. Caldrà associar la seva obra a la filosofia, a la seva capacitat de traslladar les preguntes i les preocupacions filosòfiques als versos. La seva obra ens anima a estudiar Plató, Lévinas, Sastre, Camus i

tants d'altres... ens esperona a endinsar-nos en la càbala jueva... a conèixer la importància dels mites per comprendre Cavorques.

Gràcies, Bartomeu, per tot el que has aportat per a la nostra llengua i cultura. Gràcies a tots els qui han ajudat a difondre la seva obra des de *S'Esclop*, *Capaltard* i altres o els mateixos professors Àngel Terron i Francesc Torres, que des de la UIB han lluitat perquè li puguin donar el doctorat honoris causa que, malgrat que sigui a títol pòstum, bé se'l mereix.

LLUÍS SERVERA SITJAR. Palma.

Fallece Bartomeu Fiol, uno de los grandes poetas renovadores de la lengua catalana

► El también articulista, expresidente de la Obra Cultural Balear y antiguo hotelero y librero murió el lunes a los 77 años

H. RUBIO/ G. RODAS PALMA

■ "Tothom mor tantes vegades com van morint els seus jos". Bartomeu Fiol i Mora, nacido en 1933 en Palma, falleció el pasado lunes a la edad de 77 años. Poeta, activista cultural, articulista de largo recorrido en la prensa mallorquina, presidente de la Obra Cultural Balear entre 1990 y 1992, y también hotelero y librero, deja un legado de obras marcadas por su profundidad filosófica y su crítica con la idiosincrasia balear, y una generosidad para con los más jóvenes. Entre sus galardones destacan el Premi Ciutat de Palma de la Crítica Literaria en 2009 y el Carles Riba en 2004.

Poseedor de una larga trayectoria intelectual, se licenció en Ciencias Políticas por la Universidad de Madrid. En 1956 abrió la librería Gralla, pero no obtuvo el éxito que esperaba, por lo que el escritor se dedicó profesionalmente a la hostelería hasta 1990. Desde muy joven se vio influido por las voces de Blai Bonet y de Rosselló-Pòrcel. En los 50 participó en la tertulia de Llorenç Villalonga, aunque su evolución se produjo al margen de las estéticas imperantes.

Su primera obra fue *Calaloscans* (1966), libro con ecos de Salvador Espriu. Cuatro décadas después, durante un homenaje que le rindió uno de los estudiosos de su obra, Jaume Pomar, el autor admitiría que ese libro había "envejecido bien" y que "los primeros poemas suelen ser reveladores".

La editorial Moll fue el refugio de los primeros libros de versos de Fiol. Algunas voces catalanas vieron en él una *rara avis*, un poeta casi secreto que rompía moldes sin ocupar el lugar que merecía. Tuvo que esperar muchos años, hasta que en 1999, con la publicación de la antología *Tot jo és una exageració* (*Quaranta-nou textos orals periferics*) en la editorial Proa de Barcelona, la crítica le abrazó, entrando en el gran salón de la poesía en catalán. También con Proa lanzaría los volúmenes que reúnen su obra: *Camps de marina i suburbials: obra poètica 1* (2000), *Cròniques bàrbares: obra poètica*

2 (1999) y *Canalla lluny de Grècia: obra poètica 3* (2001).

En 2004, el poemario *Càbales del call*, le valió el premio Carles Riba. Con él, Fiol quería "subsana la injusticia histórica" que supuso el trato brutal que dio Mallorca a los descendientes de los judíos conversos. Sobre los galardones, comentaba: "Damos excesiva importancia a un premio, nuestro país funciona así".

El literato palmesano se desnudó en 2009 con *Entre Cavorques i Albí. Un dietari*, un cuaderno de trabajo con el que retrata los vicios de la sociedad mallorquina: "Cavorques es un exceso de edificaciones y de tráfico. En ella, no se encuentran intermediarios que no sean del ramo inmobiliario o similares". "Los mallorquines siempre estamos a la defensiva, como si nos resguardáramos en una caverna", añadía.

Fiol ganó el premio Ciutat de Palma de la Crítica Literaria en 2009. Al recoger el galardón y sin poder reprimir las lágrimas, anunciaba que legaría su biblioteca particular al ayuntamiento, gesto que se materializó en enero de 2010, donando 1.359 volúmenes. En el fondo abundan los textos de humanidades, libros de poesía, crítica literaria, filosofía, sociología y política. Los volúmenes están en castellano, catalán, francés, inglés y portugués.

Un hombre "amable y generoso"

El último ganador del Ciutat de Palma de poesía, Miquel Cardell, amigo del fallecido, quiso destacar su "amabilidad y generosidad". Su poesía, señaló ayer a este diario, era "de una fuerza y originalidad rotunda" y en ella se daba una "investigación radical en la que desgranaba la grandeza de la persona".

Cardell subrayó que "el compromiso con la investigación de la verdad mediante el estudio de la poesía, podría ser su lema".

Sus versos, no exentos de sentimientos, suponía un acercamiento intelectual, filosófico a la rima. La escritura, decía, es un método más para acercarse a la realidad y

Bartomeu Fiol, en el Passeig des Born, en el año 2005. JOAN LLADÓ

En 2009 ganó el Ciutat de Palma de la Crítica y meses después donaba al ayuntamiento su magna biblioteca

El escritor se definía a sí mismo como "el riguroso", "el lúcido postrero", "un profeta menor" o "el hotelero letraherido"

a la verdad, "a pesar de que los resultados no sean nunca excepcionales".

En un acto de desnudez interior, se definía a sí mismo como "el riguroso", "el exalumno de Montesión", "el lúcido postrero", "un fervoroso del románico", "un profeta menor", "un recolector de sueños" o "el hotelero letraherido".

Porque Fiol también se dedicó a otros oficios, alejados de las letras, como el de hotelero. Sobre el

efecto de mezclar tareas empresariales con las literarias, comentaba en 2006: "Cuando publicas una obra, te olvidas, no estás atento a cómo la reciben los lectores, te llegan menos los elogios y las críticas, y también te desconectas de los corrillos literarios".

Durante esta larga etapa, la de hostelería, ocupó la dirección general de dos compañías: Bass Horizon y la Compañía Hotelera del Mediterráneo. Trabajando en este campo escribió "algunos de mis versos cuando era recepcionista en el Hotel Formentor. Los hice encima de una motocicleta *Lambretta*, en los tiempos muertos mientras iba a buscar turistas al Port de Pollença".

Como diría Jaume Munar, gran conocedor de su obra, Fiol reivindicó que la función del poeta era hacer de ermitaño y vivir separado del mundo.

SUS FRASES

MANU MIELNIEZUK

“Podemos tener grandes poetas pero si en la calle no oímos hablar catalán, hemos fracasado”

“La poesía no es un método para crear belleza sino para llegar al conocimiento”

“El menosprecio que sufrieron los xuètes es una mancha en nuestra historia, un pecado colectivo que cometimos”

“Los mallorquines siempre estamos a la defensiva, como si nos resguardáramos en una caverna”

“Para mí la visión más correcta de un poema es grabar el sonido antes que imprimirlo”

“Es imposible escribir un poema cada día. Me identifico más con el creador ocasional. Un artista lo es merced a una iluminación, a una gracia, no de un modo constante”

“En mis obras crítico el desastre ecológico de las islas. Legaremos a nuestros hijos un paisaje mucho más deteriorado del que recibimos. Los últimos cincuenta años han sido especialmente desastrosos”

“Era una de las personalidades creativas más sólidas”

REACCIONES

Una de sus amistades, Sebastià Alzamora, destacó su atención hacia los poetas más jóvenes y su generosidad

H. R. PALMA

■ "Es uno de los poetas más importantes de las últimas décadas en la poesía en catalán". Así despedía Sebastià Alzamora, escritor y crítico, a Bartomeu Fiol, un autor que "buscaba potenciar la expresividad del lenguaje y lo hacía hasta sus últimas consecuencias. Era una de las personalidades creativas más sólidas y destacaba por su atención hacia los poetas más jóvenes".

"Actuaba con total libertad", dijo el también poeta Jaume C. Pons,

que añadió que "se mantenía al margen de los grupos y colectivos. Era un creador sin límites, que describió la realidad posmoderna en la que vivimos. Decía sin problemas lo que pensaba (desde el respeto) y era una persona voraz, como creador y como lector", terminó el autor.

El editor Francesc Moll coincidió al respecto y explica que era una "persona excelente en cuanto que estaba en paz con todos. Sus artículos sobre crítica literaria eran de una corrección absoluta y su producción poética era renovadora".

Para Moll, Bartomeu Fiol traspasó todo tipo de barreras locales: "No era un seguidor de la escuela mallorquina si no que adquirió una voz poética propia".

El colectivo Pel Capell se suma a la muestra de pesar del colectivo

por la pérdida de "uno de los autores que más ha motivado en cuanto a la poesía a los jóvenes creadores con una labor literaria muy personal y sólida de primer orden. Sus textos formarán parte de nuestro bagaje y de nuestra identidad, no sólo humano y también creativo".

La escritora y premio Nacional de Literatura Carme Riera, que coincidió con Fiol en las primeras Converses en Formentor recuperadas, lamenta la pérdida de un "gran poeta renovador de la lengua y de su manera de interpretar el mundo".

Por su parte, el poeta Jaume Munar le dedicó estas palabras: "Muere mi maestro, no porque me eligiese, ni porque yo lo decidiera, sino porque congeniábamos. Me enseñó una manera de entender la literatura más allá de sus senti-

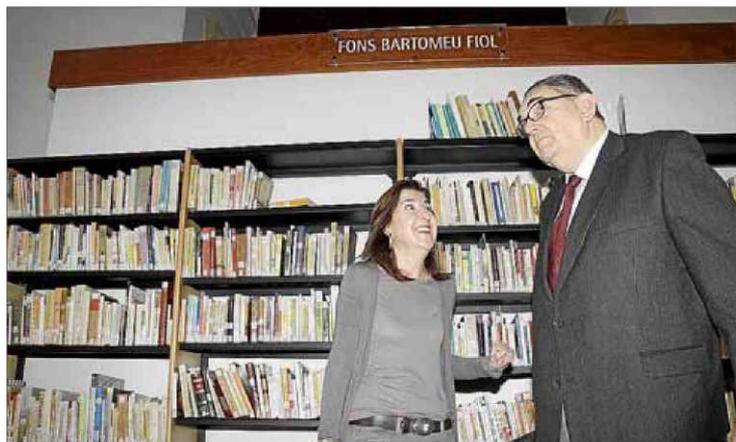
mientos. Su poesía era universal, se planteaba preguntas, aunque no siempre encontrase respuestas".

Luís Servera, gran conocedor de la obra de Fiol, dijo que "su obra era fundamental, una figura irrepetible en nuestras letras, que aporta el gran peso pensamiento más allá de los sentimientos. Su obra obligaba al lector a involucrarse ya que era de un gran densidad".

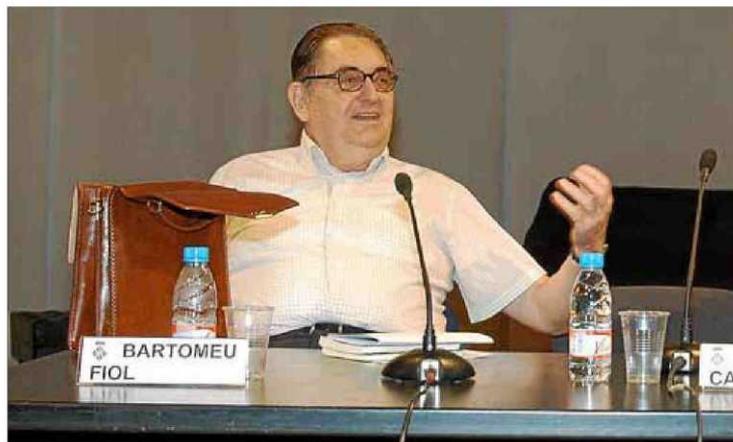
El pasado mes de mayo el departamento de Filosofía de la UIB envió una propuesta a la rectora para que Fiol fuera nombrado doctor Honoris Causa. Dicha propuesta contaba con el apoyo de la OCB, cuyo presidente Jaume Mateu, recordó su "gran dedicación a la literatura", algo que le situó "en un lugar destacado entre los autores en catalán contemporáneo".

ÓBITO Escritores, librerías y editores destacan la importancia de la obra de Bartomeu Fiol • Los narradores y poetas recuerdan a Fiol como un hombre «cordial y afable», cuya obra «rompió moldes»

Bartomeu Fiol y Nanda Ramon, en enero de 2010, en la Biblioteca Municipal Ramon Llull, con el fondo donado por el escritor al Ajuntament de Palma.

En el año 2005, Bartomeu Fiol participó en el homenaje que le rindió durante varias jornadas el Festival de Poesía de Girona.

Conmoción por la pérdida de una persona «extraordinaria» y un poeta «iluminador»

N.J./G.E./C.D.

«Cordial, extraordinario e iluminador» son algunos de los calificativos que el sector de la cultura local expresó ayer para mostrar su dolor y su condolencia por el fallecimiento del poeta Bartomeu Fiol, el lunes en Palma, a los 77 años. Fiol era, además de un literato «innovador», una persona que siempre tuvo «una sonrisa» para todo el mundo, un gesto «tan magnífico como lo es su obra».

Sam Abrams

Crítico literario

► «Fiol es, sin duda, una de las grandes personalidades literarias de la segunda mitad del siglo XX», dijo ayer el crítico catalán. «Costó que el sector cultural entendiera la grandeza del personaje. Como poeta, fue muy original y un profundo intelectual, con una gran exigencia moral y excelencia artística. Fue una

persona muy educada, con gran sentido del humor y de la justicia. Trataba de tú a tú, de una manera muy realista».

Jaume C. Pons Alorda

Poeta

► «Ha sido uno de los mejores creadores literarios del siglo XX y XXI». Así lo manifestó ayer Jaume C. Pons Alorda, miembro del colectivo Pèl Capell. «Es una gran pérdida, no me lo esperaba, me ha causado mucho dolor. Desde el colectivo esperábamos que le hiciesen honores, ya que era una gran ilusión para él», añadió. Como poeta, Pons le definió como «potente, libre, independiente, iluminador e interesante».

Ramona Pérez

Librera

► «Lamento mucho su pérdida, era un hombre muy cordial, afable y cercano», expresó ayer Ramona Pérez, propietaria de la

El escritor recuperó en 2010 sus textos de juventud en el libro 'D'un cànon socarrat', un homenaje a Baltasar Porcel.

librería Àgora de Palma, donde Bartomeu Fiol presentó varias de sus obras. «Era una persona muy culta, muy rigurosa, siempre estuvo a nuestro lado y estoy muy afectada», añadió. Como escritor y articulista, «no se casaba con nadie y

dominaba el lenguaje de manera magistral», subrayó la librera.

Francesc Moll

Editor y librero

► Francesc Moll, presidente del Gremi de Llibreters, explicó ayer que «ha sido

una sorpresa tremenda». «Era auténticamente cordial», añadió. «Trataba a todo el mundo por igual, con una sonrisa tan magnífica como su obra», señaló Moll. Sobre su aportación literaria, aseguró que «siempre ha roto moldes. Surgirán buenos poetas, pero, con su personalidad, será difícil».

Miquel López Crespi

Escritor

► Miquel López Crespi mantenía una cordial amistad con Fiol. «Aún estoy impresionado. Era un gran amigo, ha muerto uno de los poetas contemporáneos más importantes del siglo XX». «Tiene obras esenciales de la literatura mallorquina como es *Camp Rodó* o *Entre favorques*». Además, comentó que «ha sido una gran influencia en nuestra generación, lo suyo no era poesía clásica azucarada ya que rompía con la escuela mallorquina».

Antonia Arbona

Escritora

► La relación entre Antonia Arbona y Bartomeu Fiol surgió entre los años 1998 y 2000, cuando la escritora centró su tesis doctoral en la figura del poeta. «Yo era una simple estudiante de doctorado y él me acogió con los brazos abiertos», confiesa. Como poeta, Arbona le consideró «innovador. Él rompió con la poesía lírica y llamó la atención por ser diferente. Estoy muy conmovida con su pérdida».

Biel Florit

Poeta

► «Tomeu era una gran persona. Nos pasábamos muchas horas debatiendo, no tan sólo de literatura, sino de muchas otras materias», confesó Biel Florit. «Tomeu siempre sabía llegar a un punto de equilibrio, era un hombre muy sensato», matizó Florit, quien aseguró que «últimamente lo veía cansado y con pocas ganas de hablar. Siempre me abría las puertas de par en par. Su biblioteca era mi biblioteca. Su casa era mi casa».

Ángel Terrón

Poeta y profesor de la UIB

► «Le he seguido desde que era muy joven», contó ayer Ángel Terrón. En cuanto al estilo de Fiol, comentó que «a pesar de que su poesía no era fácil de leer, Fiol fue un poeta extraordinario, tenía un discurso filosófico que se adaptaba a cualquier literatura. No es nada localista. Su poesía conceptual es más de ideas que de sentimientos, traspasa fronteras».

Obra Cultural Balear

► La Obra Cultural Balear (OCB), de la que Bartomeu Fiol fue presidente entre 1990 y 1992, lamentó ayer la pérdida del «poeta, empresario y activista cultural». En su comunicado, la OCB recordó que Fiol «destacó como poeta, aunque la difusión de su obra por el resto de los Países Catalans no se produjo hasta finales de los años noventa». Además, señaló «la influencia de Blai Bonet o Rosselló-Pòrcel, o Llorenç Villalonga» en la trayectoria de un poeta que «se mantuvo al margen de todas las etiquetas».

Bartomeu Fiol o la singularitat

DAMIÀ PONS

El poeta Bartomeu Fiol aquests darrers mesos almenys havia tingut dues alegries grosses: l'aparició del volum *Carants*, el quart i darrer de tota la seva *Obra poètica*, amb un pròleg magnífic d'Antoni Nadal i de Roberto Mosquera, i la decisió presa per la Universitat de les Balears d'investir-lo, a l'inici del proper curs, Doctor Honoris Causa. La nostra darrera conversa precisament va tractar d'aquest assumpte. Em va dir que ja havia començat a perfilar algunes de les idees que inclouria en el seu discurs. Així mateix, es va manifestar agraït -sobretot amb el professor de filosofia Francesc Torres, el principal impulsor de la iniciativa- i molt il·lusionat. Malauradament ja no tindrà l'oportunitat de veure'l en l'acte solemne del paranimf universitari, abillat amb els vestits acadèmics i amb el birret de doctor, exercint amb tota la seva corpulència el paper de primer protagonista. La seva mort imprevista també haurà impedit que hagi pogut sembrar l'arbre de la seva tria als voltants de l'edifici

de Son Lledó, amb la funció de vincular perennement el seu nom a la institució universitària.

Tanmateix, el conjunt de la seva obra publicada -una quinzena de títols- ja és més que suficient perquè mereixi un fragment ben confortable d'eternitat. Bartomeu Fiol ha estat un dels poetes més rellevants de la poesia feta a Ma-

Ha estat un dels poetes més rellevants de la poesia feta a Mallorca

llorca els darrers cent vint-i-cinc anys, i igualment un dels més notables de tota la poesia catalana del darrer mig segle. El seu *Calaloscans* (1966) fou una de les grans aportacions de la dècada de 1960. I els quatre volums de l'obra poètica, publicats a la col·lecció *Òssa Menor* de l'editorial Proa, entre el 1999 i enguany mateix, són una manifestació de potència creativa

que el situa sense discussions entre els millors.

A més, amb un valor afegit molt important: la singularitat de la seva veu poètica. De la mateixa manera que va diferenciar-se dels altres escriptors pels seus estudis i la seva professió -ciències polítiques i direcció d'empreses hoteleres-, va escriure una poesia que té un ben escàs aire de família, tant en relació als seus coetanis mallorquins com a la tradició poètica catalana. Tot i així, és cert que en els seus versos podem trobar ressons de Blai Bonet i Pere Quart o de Salvador Espriu i Bartomeu Rosselló-Pòrcel. També s'hi pot rastrejar la seva anglofilia literària, sobretot els ecos d'Eliot i de Pound. Al seu llibre *La comunió dels sants o els morts ho callam tot* (1997), hi podem llegir l'anotació següent: "Un escriptor que no es faci la seva pròpia llengua, si va a dir ver, és ben poca cosa". Certament, la seva coherència amb aquest principi va ser absoluta: tota la seva obra és un projecte de construcció d'una veu pròpia. I

en parlar d'una veu pròpia ens estam referint a una concepció de la poesia -una eina de coneixement-, una subordinació de les formes als interessos de la transmissió dels conceptes, un discurs de sintagmes abruptes i de sonoritats estridents, defugint sempre tota mena de melodies tranquil·litzadores, un lèxic molt divers i molt ocult, en la mesura que no és gaire freqüent en els usos comunicatius habituals, el recurs a l'ús de diferents llengües en un exercici de poliglòtisme que ens remet a les avantguardes d'entreguerres.

Amb la seva veu singular va anar construint el mite de Cavorques -la Mallorca real que és el resultat final d'un procés profund, difícilment reversible segons la seva percepció, d'anorreament moral i físic- i va anar descabellant un ventall amplíssim de temàtiques que, en el fons, remetien a les grans reflexions vacil·lants que poden caracteritzar a un escriptor europeu contemporani d'envergadura. •

MIQUEL CARDELL

A l'amic generós, al germà gran

Hi ha uns versos on Bartomeu Fiol evoca Rosselló-Pòrcel i la seva *Auca* com des de la murada, a prop de La Riba. I em sembla com a bé, que sigui precisament ell qui véngui a acompanyar Fiol ara que el poeta ha entrat a formar part d'aquesta manera definitiva de la comunitat dels morts que havia esdevingut un dels motius obsessius de la seva poesia.

Perquè amb l'amic generós, amb el germà gran a la taula de la parenta pobre, de la germana rica, amb el poeta a qui he llegit i admirat durant més de trenta anys, mor, pendent en excessiva mesura de ser conegut i reconegut, un dels poetes més notables i singulars de la poesia catalana contemporània.

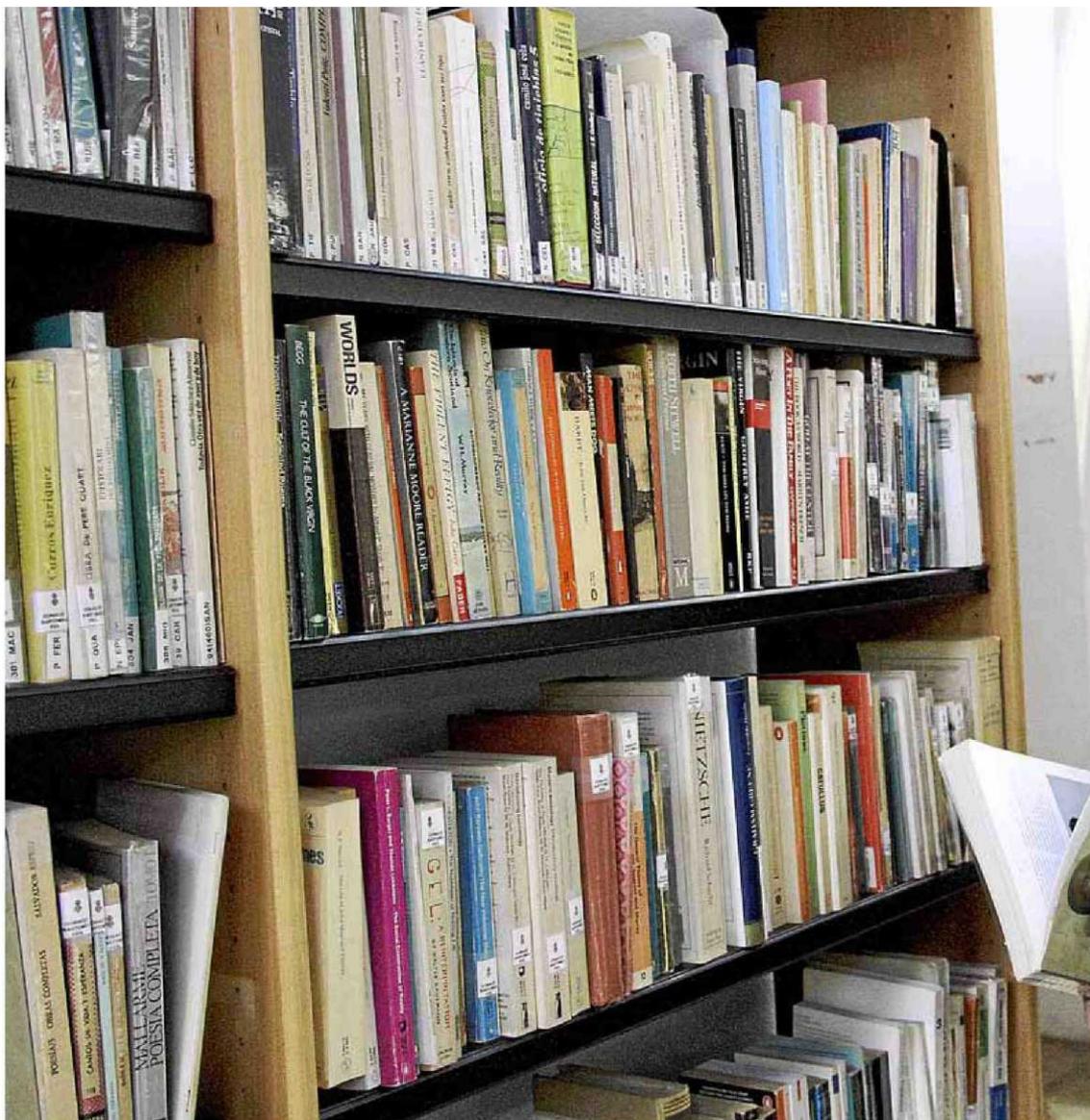
Fa un any ens escrivíem encara sobre *Quòdlibet...*, el llibre que tanca el darrer volum de l'obra poètica que per fortuna ha pogut tancar personalment. Un volum on ell mateix donava per tancada la seva producció amb un lliurament encara més negre, dur i descarnat de la negra, dura i descarnada poesia de Fiol.

Negra i lluminosa amb la potència d'un lleguatge ric, contundent, llunyà de l'empobriment que ens afecta; d'una sonoritat i un ritme esquelèstics, aspres i, sobretot, d'un rigor essencial. El de qui entén la poesia com una investigació, una recerca de fragments de veritat. I fa de la seva una mena de dramàturgia, de joc de màscares i figures que entén com a instruments per fer ressonar aquesta forma de pensament que és per a ell la poesia. Un pensament que bateja d'una fosca i feridora emoció.

Una improvisació, tot plegat, d'urgència, ara que En Tomeu Fiol, el poeta de *Caloscans*, de *Camp Rodó...*, de Cavorques i els capells de ferro de Son Cabaspre, de les Verges i els Àngels, de les pregàries, de les càbales del call i d'Edom, com havia sabut i rumiat, se'n va amb la corrua de Caloscarros, després d'haver-nos anunciat la seva disposició a ser un mort molt agraït.

Hi ha aquell vers seu, sobre el silenci (ell sempre recordava la importància del silenci, la poètica i les altres): el seu casal té més estances que la nostra parla...•

Poeta i periodista

Mor Bartomeu Fiol, el mestre de la parenta pobre

L'escriptor i articulista de *dBalears*, referent de la literatura catalana actual, finà dilluns a 77 anys. El funeral serà demà a les 20.00 hores a la parròquia de Santa Creu de Palma

D'ençà de l'any passat, la biblioteca Ramon Llull acull un secció amb part de la col·lecció personal de l'escriptor que donà a l'Ajuntament de Palma.

Text: **Francesca Mari**

PALMA La parenta pobra ha quedat més òrfena que mai. El cor de Bartomeu Fiol i Móra s'aturà dilluns capvespre de manera sobtada a 77 anys, a Palma. Ens queden els seus versos, uns dels més reconeguts dins la literatura catalana actual, com el llegat d'un escriptor que ha marcat les fites de la nova poesia il·lenca i que avui és considerat el capdarrer de tota una generació de poetes. El funeral serà demà, dia 11, a les 20.00 hores a la parròquia de Santa Creu de Palma.

Llicenciat en Ciències Polítiques, Bartomeu Fiol tingué professions ben diverses: des de grum d'hotel fins a director hotelier o lliberter a Gralla. Ara bé, la seva vertadera quimera foren les lletres d'ençà d'aquell 1957, quan repartia de franc els seus poemes impresos en fulls de paper d'estrassa. Aquelles lletres, avui recollides a *D'un cànon socarrat*, són només un exemple dels més de quinze poemaris publicats i

que l'han convertit en referent literari indiscutible dels darrers cinquanta anys de la literatura catalana. Però la seva tasca no es limità al camp literari, fou bon defensor de la cultura i la llengua d'aquesta terra i arribà a presidir l'Obra Cultural Balear entre 1990 i 1992.

Fiol va ser un treballador tenaç, tot i que el reconeixement literari li arribà una mica tard. Col·laborador infatigable de *dBalears*, encunyà el terme de parenta pobra per a definir l'estat de la poesia. Setmanalment, en aquest diari, ens recordava la riquesa de les publicacions versades més actuals o dels escriptors d'altres temps. Per contra, amb la modèstia que també el caracteritzava, els seus poemes, aquells de collita pròpia, ens els deixava a un raconet mig amagat just a punt per ser assaborits amb la singularitat de la seva obra.

La vàlua d'aquesta tasca ha estat reconeguda arreu dels territoris de parla catalana. El darrer, el premi Ciutat de Palma de crítica literària pel dietari *Entre Cavorques i*

Albió, que recollí el gener de 2009. Durant l'acte d'entrega, en un gest que l'honorà, Fiol anuncià la donació de part de la seva biblioteca personal a la ciutat de Palma. El milenar de volums cedits -amb anotacions i peus de pàgina de l'escriptor- es troben avui a la biblioteca Ramon Llull. "Per mi, els llibres són un instrument de feina, i no un objecte de contemplació", recordava en aquell moment. Aquest és el testimoni de la seva inestimable passió literària.

Ara bé, aquell premi Ciutat de Palma de crítica no fou el primer en la seva llista de reconeixements. Ja l'any 1969, Fiol havia rebut el Ciutat de Palma Joan Alcover de poesia per *Camp rodó*, el segon poemari publicat després d'aquell *Calaloscans* que trencà motlles i llenguatges. A aquesta llista de reconeixements tampoc no hi faltà el premi Crítica Serra d'Or (2000); o el Carles Riba (2004), amb *Càbales de call*. A més, els editors del Principat li atorgaren el 2007 el guardó Atlàntida com a millor articulista en català.

El darrer reconeixement a tota la car-

L'escriptor fou defensor de la cultura i la llengua i presidí l'Obra Cultural Balear entre el 1990 i el 1992

El Departament de Filosofia de la UIB havia proposat nomenar-lo doctor honoris causa

ra s'estava gestant des de la Universitat de les Illes Balears. El Departament de Filosofia havia proposat el nomenament de Bartomeu Fiol com a doctor honoris causa. Ahir, amics de l'escriptor recordaven que només quedava una votació per finalitzar el procés de validació de la seva candidatura, en la qual també es destacava com l'escriptor va saber unir filosofia i poètica. Aquest reconeixement haurà de ser ja a títol pòstum.

Allò que sí que ha pogut veure acabat fou la publicació del quart volum de la seva obra poètica. Aquest mateix any, Bartomeu Fiol publicà amb Proa *Carants*, dins la col·lecció Ossa Menor. Han estat dotze intensos anys de reculls sobre un gènere sobre el qual l'autor tenia clar "que no és cap exclusiva de res, ni de ningú". Amb les seves lletres, Fiol ha contribuït al fet que la poesia del darrer mig segle esdevingui un poc menys "parenta pobra", per convertir-se en una "parenta" rica i intensa. Dita evolució es deu a que "cap text no acaba d'existir si el lector, o l'oient, no se'l fa seu". Així ho recordava el mateix escriptor en un article i és precisament aquesta 'apropiació' allò que el marca com a referent. •